

ПОМАЗ О. М., кандидат економічних наук, доцент

Полтавська державна аграрна академія

УПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ОМБУДСМЕНА ЯК ШЛЯХ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІДЕЇ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ В ОСВІТІ

Розвиток і втілення в життя філософії людиноцентризму є однією з головних умов формування і становлення сучасної системи соціальної допомоги і соціально-орієнтованої держави. Система принципів розвитку соціальної держави передбачає, що головною цінністю в її концепції виступає людина, її розвиток і самореалізація [1, с. 35].

Законом України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року запроваджено інститут освітнього омбудсмена, який має забезпечувати права особи на освіту, розглядати порушення таких прав і приймати відповідні рішення [2].

Переслідуючи мету забезпечення належних умов для реалізації прав учасників освітнього процесу, проголошених Конституцією України та законами України в галузі вищої освіти в Полтавській державній аграрній академії була впроваджена посада омбудсмена учасників освітнього процесу. На омбудсмена учасників освітнього процесу покладаються обов'язки сприяння реалізації державної політики, спрямованої на забезпечення права людини на здобуття якісної та доступної освіти; вжиття заходів для забезпечення належних умов для рівного доступу до здобуття освіти; сприяння розвитку правової культури учасників освітнього процесу.

Слід відзначити, що чимало закладів вищої освіти України та м. Полтави, зокрема, Полтавський університет економіки і торгівлі, а також Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого створили

службу студентського омбудсмена (уповноваженого з прав студентів). Це, безумовно, є важливим кроком до реалізації принципу людиноцентризму в управлінні вищою освітою. Проте в цьому випадку йдеться про захист прав та інтересів лише студентів. При цьому забувається, що інші учасники освітнього процесу, зокрема наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники, фахівці-практики, які залучаються до освітнього процесу, інші працівники закладів вищої освіти теж мають свої права та інтереси.

Як справедливо відзначає Н. Кантор, нормативно-правовому регулюванню правовідносин у сфері освіти властивою є конституційна природа, оскільки саме конституційні норми закладають його фундамент [3, с. 286]. Таким чином, мова йде про забезпечення в першу чергу конституційних прав усіх учасників освітнього процесу.

Омбудсменом учасників освітнього процесу ПДАА є представник професорсько-викладацького складу, наділений дорадчими повноваженнями та повноваженнями щодо захисту прав, свобод та інтересів учасників освітнього процесу, у тому числі: наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників академії; здобувачів вищої освіти та інших осіб, які навчаються в академії; фахівців-практиків, які залучаються до освітнього процесу на освітньо-професійних програмах; інших працівників академії.

На омбудсмена учасників освітнього процесу ПДАА покладаються такі функції:

- здійснення попереднього розгляду скарг, поданих омбудсмену учасників освітнього процесу здобувачами освіти, їх батьками, законними представниками, а також педагогічними, науково-педагогічними працівниками;

- проведення аналізу та узагальнення інформації, що міститься у скаргах, поданих омбудсмену учасників освітнього процесу;

- надання консультацій учасникам освітнього процесу з питань, які стосуються його компетенції;

- представлення законних інтересів учасників освітнього процесу в органах управління академії, в органах студентського самоврядування та у відносинах з іншими учасниками академічної спільноти;

- винесення питань, які стосуються його компетенції, на обговорення органам управління, керівникам структурних підрозділів академії, іншим посадовим особам академії;

- здійснення роз'яснювальної роботи стосовно прав, свобод та законних інтересів учасників освітнього процесу академії.

Відзначимо, що при зверненні до омбудсмена учасників освітнього процесу ПДАА не може бути будь-яких привілеїв чи обмежень за расовими, політичними ознаками, релігійними та іншими переконаннями, статтю, етнічним та соціальним походженням, майновим станом, місцем проживання, мовними або іншими ознаками. Омбудсмен учасників освітнього процесу тримає в таємниці конфіденційну інформацію та не дає жодних пояснень щодо справи, яка перебуває в його провадженні або розгляд якої завершено без доручення заявника.

Омбудсмен учасників освітнього процесу ПДАА взаємодіє з органами управління академії, з керівниками структурних підрозділів, з представниками психологічної служби академії, юридичним відділом та іншими посадовими особами академії з питань захисту прав, свобод та законних інтересів учасників освітнього процесу. Значну роль відіграє плідна співпраця з представниками студентського самоврядування, зокрема студентською радою академії.

Таким чином, запровадження інституту омбудсмена учасників освітнього процесу ПДАА дозволяє піднести співпрацю адміністрації, професорсько-викладацького складу та здобувачів вищої освіти на якісно

вищий рівень, побудувати освітній процес на основі принципу людиноцентризму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рябенко Є. М. Принцип людиноцентризму в управлінні вищою освітою: мотиваційні аспекти професійної діяльності викладача як суб'єкта освітнього процесу. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2014. № 56. С. 33–42.
2. Закон України «Про освіту». Верховна Рада України. Закон від 05.09.2017. № 2145-VIII (Редакція станом на 18.03.2020). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Кантор Н. Нормативно-правове регулювання відносин у сфері освіти: загальні риси та особливості. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2017. Вип. 17. С. 282–289.